

Η ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΒΙΩΣΗ ΤΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

- **Η Ορθόδοξη Εκκλησία ανάμεσα στις συμπληγάδες πέτρες της εκκοσμικεύσεως και του θρησκευτικού λαϊκισμού, του ευσεβιστικού ηθικισμού και της αυθαιρέτου ατομικής αυθεντίας στο πλαίσιο ενός νοσηρού γεροντισμού.**

Το μέγα ζητούμενο, το διαχρονικώς ζητούμενο, είναι πάντοτε η ορθοτόμηση *«του της ευσεβείας μεγάλου μυστηρίου»*, το οποίο ουδόλως, ουδέ κατ' ελάχιστον, αποτελεί ορθολογιστικό και νοησιαρχικό προϊόν των πεπερασμένων και ατελών ανθρώπων αλλά απαύγασμα θείας σοφίας πεφωτισμένων ανθρώπων, οι οποίοι ως θεοκίνητα και θεοφώτιστα και όντως θεόπνευστα πρόσωπα ορθοτόμησαν *«λόγον αληθείας»* και *«εκ της άνω θεολογίας»* απετύπωσαν ορθοφρονούντες και ορθολαλούντες σε *«Συνοδικούς Όρους»* *«το της ευσεβείας μέγα μυστήριο»*.

Το κήρυγμα των Αποστόλων και το δόγμα των Αγίων και Θεοφόρων Πατέρων είναι και δομεί *«το της ευσεβείας μέγα μυστήριο»* όχι όμως ως τυπολατρική απολιθωματική, σχεδόν νεκρολογικώς, θρησκευτική συστηματική διδασκαλία, αλλά πρωτίστως και ιδιαζόντως ως οντολογικών (υπαρξιακών) διαστάσεων πρόταση αληθούς ζωής στον ατέρμονα αναζητούντα την αλήθεια και την πληρότητα της εφήμερης γήινης ζωής άνθρωπο, τον μονίμως ανικανοποίητο, απελπισμένο, ψυχικά αλληλοσυγκρουόμενο, πνευματικά άνυδρο, άχρωμο και άγευστο.

Εάν η Ορθόδοξη Εκκλησία *«ως ταμειούχος της θείας χάριτος και αληθείας»* εμμένει στους δαφνοστεφανωμένους ιστορικούς τίτλους και στις περγαμηνές του ενδόξου παρελθόντος της περί της ορθοδοξότητός της υπό την επίδραση της ιστορικοθεσμικής διαστάσεως και όχι της μυστηριακής και εσχατολογικής ταυτότητος και ουσίας της, τότε αναπόφευκτα στεγανοποιείται, αυτοστεγανοποιείται, και αποκόπτει τον οντολογικό, ζωογόνο και ζωοπάροχο ομφάλιο λώρο της προσφοράς στον σύγχρονο άνθρωπο μιάς άλλων διαστάσεων υπαρξιακής προτάσεως ζωής, ο οποίος αναζητά απεγνωσμένα *«λύσεις»* και *«απαντήσεις»* σε αντιστοίχως υπαρξιακών διαστάσεων μεγάλα και κομβικής σημασίας ερωτήματα για την ζωή του, όπως η ζωή και ο θάνατος, η ευτυχία και η χαρά, ο έρωτας, η αγάπη, η αλήθεια στην οντολογία των διαπροσωπικών σχέσεων και των κοινωνικοπολιτικών γεγονότων, η μετά τον θάνατο ζωή, η ψυχή και το σώμα και τόσα άλλα *«ων ουκ έστι αριθμός»*.

Το δόγμα ως συστηματικώς εφάπαξ εκπεφρασμένη αλήθεια, διδασκαλία, κήρυγμα, εν τέλει ως *«το της ευσεβείας μυστήριο»* δεν μπορεί να αποτελεί απλώς ξηρή γραπτή διατύπωση ή προφορική εξαγγελτική διακήρυξη από άμβωνος, αλλά ζωντανό, όντως υπαρξιακά, διέξοδο στα αδιέξοδα της ζωής των ανθρώπων, υπό την προϋπόθεση ότι προσφέρεται στον μονίμως λογικοκρατούμενο και με τυραννικό τρόπο βασανιζόμενο στον λαβύρινθο της ορθολογιστικής αναζητήσεως λύσεων τεχνοκράτη σύγχρονο άνθρωπο καθώς προσπαθεί

σπαρακτικά να ανεύρει έρεισμα και σχοινί να κρατηθεί όταν αισθάνεται ότι βυθίζεται και πνίγεται στο πέλαγος της αυτομηδενιστικής ανυπαρξίας του. Τότε το δόγμα ως αποκεκαλυμμένη αλήθεια στο θεανδρικό πλήρες, ολοκληρωμένο και τέλειο πρόσωπο του Θεανθρώπου Χριστού δεν είναι μόνο χριστοκεντρικό αλλά και ανθρωποκεντρικό υπό την σαφή έννοια ότι η σωστική μέριμνα της Εκκλησίας τοποθετεί την σωτηρία, λύτρωση, τελείωση και εν Χριστώ Ιησού θέωση του ανθρώπου ως εικόνας του Θεού στο επίκεντρο και όχι στο περιθώριο.

Η διατύπωση του δόγματος και η με βυζαντινή μεγαλοπρέπεια και αναπαραστατική δραματουργία (δρῶ = δράση, τέλεση πράξεων ορατών εν Εκκλησία) διακήρυξη κατά την Κυριακή της Ορθοδοξίας της δογματικής αληθείας και της πίστεως δεν μπορεί να νοείται ως μία εφάπαξ τυπολατρική και επαναλαμβανόμενη κατ' έτος ιεροτελεστική πράξη αλλά ως κλήση στο βιούμενο αδιαλείπτως γεγονός της εν Χριστώ αληθείας, σωτηρίας, θεώσεως και τελειώσεως. Σωτηριολογικά άκρως αλυσιτελές και τραγικό, θνησιγενές και μάταιο θα ήταν το κήρυγμα της Εκκλησίας εάν αυτή επανεπαύετο κοιμωμένη στις πορφυρές δόξες του απολογητικού και ομολογιακού παρελθόντος της και θεωρούσε την ιστορική διατύπωση και την κατ' έτος επαναλαμβανόμενη διακήρυξη του δόγματός της ως συντελεσθέντα τυπικώς και μάλλον τυπολατρικώς αυτοσκοπό. Αλλοίμονο, εάν βίωνε την εσωστρεφή, μονωτική, αυτοαπομονωτική, σχεδόν απολιθωματικώς μουσειακή, αυτοϊκανοποίησή της ότι το εφάπαξ διατυπωθέν και διακηρυχθέν ευκαίρως - ακαίρως δόγμα της ως νεκρό θεολογικό γράμμα και όχι ως ζωογόνο και ζωοαρχικό πνεύμα αξίζει ως συστηματική γραφή να φυλάσσεται στα αποθησαυρισμένα πρακτικά των Αγίων και Ιερών Οικουμενικών Συνόδων υπό την μορφή των «*Συνοδικών Όρων*» χωρίς να μεταλαμπαδεύεται ως φως και να παρέχεται ως «*άρτος ζωής*» και «*αλλόμενον ύδωρ*» για να χορτάσει και να ξεδιψάσει, να αναπαύσει και να εγείρει από τις ποικίλες πτώσεις τον ανερμάτιστο και μη έχοντα ελπίδα και αλήθεια σύγχρονο άνθρωπο.

Η μετοχή ή επί το θεολογικότερον η μέθεξι μετοχή και κοινωνία στο της ευσεβείας μέγα μυστήριο των ανθρώπων απαιτεί προηγουμένως την κένωση της Εκκλησίας προς όλους τους ανθρώπους και δη τους νέους ανθρώπους, για να αποφευχθεί η απλώς απολιθωματική, εθιμική, μουσειακή επαναληπτικότητα και μόνον ιεροτελεστιών που μεταβάλλουν «*το της ευσεβείας μέγα μυστήριο*» σε μία απόκοσμη, αφιλόνη, θεσμικο-ιστορική ευφάνταστη διακήρυξη πέραν και έξω της οντολογικής υποστάσεως του ανθρωπίνου προσώπου και εν τέλει σε μία «*μυστηριακή*» *θρησκευτική, όπως τόσες άλλες άλλων θρησκειών, σύλληψη χωρίς Χριστό, άρα χωρίς οντολογική (υπαρξιακή) προοπτική για τον κτιστό άνθρωπο στην εσχατολογική διάσταση της Βασιλείας του Θεού, αφού μόνο ως τέτοιο μπορεί και πρέπει να νοηθεί και να βιωθεί - όχι ψυχολογικά - οντολογικά «το της ευσεβείας μέγα μυστήριο», ήτοι μόνο «εν Χριστώ, διά Χριστού και εις Χριστόν».*

Πλείστοι όσοι «*πύρινοι λόγοι*» ενός άνευ επιγνώσεως καινοφανούς και κενοφανούς νεοαπολογητικού και νεοομολογιακού ιερού πολέμου κατά πάντων και επί παντός του θεολογικού επιστητού ακούγονται κατ' έτος από άμβωνος ή στις προτεσταντικού τύπου «*συνάξεις*» σε διάφορες αίθουσες «*ιερών θρησκευτικών συλλόγων*» από αδαείς, φέροντες όμως αλαζονικώς το προσωπείο του ειδήμονος, οι οποίοι κατά την προσφιλεστάτη και δολίως σκόπιμη τακτική τους και φυσικά στο βωμό της «*υπερασπίσεως της ιεράς παραδόσεως*», καίτοι ουδεμία επίγνωση της ζώσας και όχι απολιθωματικής εκκλησιαστικής παραδόσεως έχουν, θέτουν το ψευδοδίλημμα για την Εκκλησία και το πλήρωμα αυτής, ένα «*ελκυστικό δίλημμα*» με δύο πόλους ωσάν τις συμπληγάδες πέτρες, ήτοι τους πόλους της

προγονοπληξίας και της προοδοπληξίας, προκειμένου διά του «ηθικιστικού» αυτού σοφίσματος να αποφευχθεί πάση θυσία η νόθευση της «ιεράς παραδόσεως» της Εκκλησίας, όπως οι ίδιοι την αντιλαμβάνονται.

Στο ως άνω ψευδοδίλημμα και έχοντας ως απλανές κριτήριο την θεόπνευστη διδασκαλία των θεοφόρων της Εκκλησίας Πατέρων ο αοίδιμος Μέγας Θεολόγος του 20ου αιώνας π. Γεώργιος Φλορόφσκυ, ο οποίος μεταξύ άλλων γράφει: *«Επόμενοι τοις αγίοις Πατράσιν...»*. *Ήταν σύνηθες εις την αρχαίαν Εκκλησίαν να αρχίζουν οι δογματικοί όροι με φράσεις αυτού του είδους. Η απόφασις της Χαλκηδόνης αρχίζει με αυτάς ακριβώς τα λέξεις. Η Εβδόμη Οικουμενική Σύνοδος εισάγει την απόφασίν της περί των αγίων εικόνων με πλέον περίτεχνον τρόπον: «Επακολουθούντες τη θεηγόρω διδασκαλία των αγίων Πατέρων ημών και τη παραδόσει της Καθολικής Εκκλησίας». Η διδασκαλία των Πατέρων είναι ο επίσημος και κανονιστικός όρος αναφοράς.*

Αυτό όμως ήταν κάτι πολύ περισσότερο από απλήν «επίκλησιν της αρχαιότητος». Πράγματι η Εκκλησία τονίζει πάντοτε το σταθερόν της πίστεώς της διά μέσου των αιώνων. Η ταυτότης αυτή από των αποστολικών χρόνων αποτελεί το εμφανέστερον σημεῖον και τεκμήριον της ορθής πίστεως - πάντοτε η ίδια. Εν τούτοις η «αρχαιότης» καθ' αυτήν δεν αποτελεί επαρκή απόδειξιν της αληθούς πίστεως. Πέραν τούτου το χριστιανικόν μήνυμα ήταν προφανώς εντοπωσιακός «νεωτερισμός» διά τον «αρχαίον κόσμον», μάλιστα δε σάλπισμα διά ριζικήν «ανανέωσιν». Κάθε τι «παλαιόν» έχει πλέον παρέλθει, και όλα εγένοντο «νέα». Αλλά και αι αιρέσεις ηδύναντο να στραφούν προς το παρελθόν και να επικαλεσθούν την αυθεντίαν ωρισμένων «παραδόσεων». Είναι δε αληθές ότι αι αιρέσεις συχνά επέμενον εις το παρελθόν. Οι αρχαϊκοί όροι συχνά ημπορούν να γίνονται επικινδύνως παραπλανητικοί... Η «αρχαιότης» καθ' εαυτήν δυνατόν να είναι μία αθεράπευτος προκατάληψις... Δηλαδή τα «παλαιά έθιμα καθ' αυτά δεν εγγυώνται περί της αληθείας. Η «αλήθεια» δεν είναι απλή «συνήθεια».

Αληθής παράδοσις είναι μόνον η παράδοσις της αληθείας, traditio veritatis... Η «παράδοσις» εις την Εκκλησίαν δεν αποτελεί συνέχειαν ανθρωπίνης μνήμης ή μονιμότητα ιεροτελεστιών και εθίμων. Αποτελεί ζώσαν παράδοσιν - depositum juvenescens, κατά την φράσιν του Ειρηναίου... Τελικώς η Παράδοσις αποτελεί συνέχισιν της αιωνίου παρουσίας του Αγίου Πνεύματος εις την Εκκλησίαν, συνέχειαν θείας καθοδηγήσεως και φωτισμού. Η Εκκλησία δεν δεσμεύεται από το «γράμμα», αλλά μάλλον κινείται σταθερώς από το «Πνεύμα». Το ίδιον Πνεύμα, το Πνεύμα της αληθείας «το λαλήσαν διά των Προφητών», που ωδήγει τους Αποστόλους, συνεχίζει να καθοδηγή την Εκκλησίαν εις την πληρεστέραν κατανόησιν της θείας αληθείας και από δόξης εις δόξαν. Το «επόμενοι τοις αγίοις Πατράσιν...» δεν είναι αναφορά εις κάποιαν αφηρημένην παράδοσιν, εις τύπους και προτάσεις. Πρωτίστως είναι επίκλησις αγίων Μαρτύρων. Επικαλούμεθα πράγματι τους Αποστόλους και όχι μίαν αφηρημένην «αποστολικότητα».

Στο ίδιο θεολογικό πλαίσιο σκέψεως κινούμενος και ο μέγας θεολόγος Βλαδίμηρος Λόσκι, όταν αναφέρεται στη διάκριση μεταξύ της εν Αγίω Πνεύματι ζώσης αγιοπνευματικής και πατερικής Παραδόσεως της Εκκλησίας και στις λοιπές «παραδόσεις» αλλά και στο διχαστικό και αλυσετελές δίπολο της «ιστορικής συντηρητικής παραδοσιακότητος» και της «νεωτεριστικής παραδόσεως», γράφει ότι «... εάν η Παράδοσις είναι εν χάρισμα του να κρίνη τις εν τω φωτί του Αγίου Πνεύματος, υποχρεώνει τους θέλοντας να γνωρίσουν την Αλήθειαν εν τη παραδόσει να υποβάλλωνται εις ακαταπαύστους προσπαθείας: δεν

παραμένει τις εν τη παραδόσει διά μιάς ιστορικής αδρανείας φυλάττων ως «παράδοσιν ληφθείσαν εκ των Πατέρων» παν ό,τι διά της δυνάμεως της συνηθείας κολακεύει θεοσεβή τινα συναισθηματισμόν. Αντιθέτως, τότε είναι που τας πλείστας φορές κινδυνεύει τις να ευρεθή τελικώς εκτός του Σώματος του Χριστού, όταν υποκαταστήση την παράδοσιν του ζώντος εν τη Εκκλησία Αγίου Πνεύματος με το είδος αυτό των «παραδόσεων». Δεν πρέπει να πιστεύωμεν ότι μόνη η συντηρητική στάσις είναι σωτηριώδης, ούτε ότι οι αιρετικοί υπήρξαν πάντοτε «νεωτερισταί».

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία η διατήρηση της ζώσας εκκλησιαστικής παραδόσεως δεν είναι στατική και αδρανής, αλλά δυναμική και ενσυνείδητος εν Αγίω Πνεύματι διότι διαφορετικά θα είχε καταντήσει ένα ιστορικό απολίθωμα μουσειακού είδους, εν τέλει μία νεκρή πνεύματος αποφθευγματική απόφαση, ένας νεκρός τύπος. Γι' αυτό ο Βλαδίμηρος Λόσκι με ιδιαίζοντως εύστοχο και περιεκτικό τρόπο υπογραμμίζει ότι: *«Ο δυναμισμός της παραδόσεως ουδεμίαν απονέκρωσιν δέχεται, ούτε εις τας συνήθεις μορφάς ευσεβείας, ούτε εις τας δογματικές εκφράσεις αι οποίαι επαναλαμβάνονται μηχανικώς ως μαγικαί συνταγαί της Αληθείας, ηγγυημένοι από την αυθεντίαν της Εκκλησίας. Φυλάττειν την «δογματικήν παράδοσιν» δεν σημαίνει προσκόλλησιν εις δογματικούς τύπους: να είμεθα εν τη παραδόσει σημαίνει φυλάττειν την ζώσαν Αλήθειαν εν τω φωτί του Αγίου Πνεύματος, ή μάλλον, σημαίνει να διατηρούμεθα εν τη Αληθεία διά της ζωοποιού δυνάμεως της παραδόσεως. Αυτή λοιπόν η δύναμις συντηρεί ανακαινίζουσα ακαταπαύστως, όπως κάθε τι που προέρχεται από το πνεύμα».*

Σε επιβεβαίωση όλων των ως άνω ειρημένων ο αοίδιμος π. Γεώργιος Φλορόφσκυ αναφέρει το εξόχως εύστοχο παράδειγμα του Θεόφρονος Αγίου Πατρός και μεγίστου Θεολόγου Γρηγορίου Παλαμά τον οποίο θεωρούσαν κατά την εποχή του ως ύποπτο ανατρεπτικών νεωτερισμών λόγω της θεολογικής διδασκαλίας του *«Περί θεώσεως»*, υπογραμμίζοντας ότι: *«Κατ' ουδένα όμως τρόπον η θεολογία του ήταν «θεολογία επαναλήψεως», αλλά δημιουργική επέκτασις της αρχαίας Παραδόσεως με αφετηρίαν την εν Χριστώ ζώην».*

Σε μία εποχή κατά την οποία κυριαρχούν τα είδωλα και η φενάκη, ο εωσφορικός ευσεβισμός, και η ηθικιστική αρετολογία και η νοσηρή θρησκευτικότητα, ο αυθαίρετος γεροντισμός και οι δρώσες ως φατρίες παρεκκλησιαστικές ομαδοποιήσεις και παρασυναγωγές, οι αυτόκλητοι «σωτήρες», ο άκρατος ορθολογισμός και ο άκρατος καταναλωτισμός, ο υλικός ευδαιμονισμός και η αποϊεροποίηση της ανθρώπινης ζωής, ο εντός της Εκκλησίας φθηνός λαϊκισμός και η διαβρωτική εκκοσμίκευση, οι νόθες *«προσωπικές παραδόσεις»* και όχι η ζώσα εν Αγίω πνεύματι αληθής εκκλησιαστική ορθόδοξη παράδοση, ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός και η μισαλλοδοξία, η βία και ο θάνατος, η απανθρωποποίηση του ανθρώπου και ο κατακερματισμός της ενότητος και ολότητος και πληρότητος του ανθρώπινου προσώπου, το σκότος, η απελπισία και ο αυτομηδενισμός της ανθρώπινης υπάρξεως, προβάλλει πάλιν και πολλάκις η ελπίδα, η ζωή, η αγάπη σε ένα πρόσωπο, στο θεανδρικό τέλειο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, του όντως ζώντος Σωτήρος και απολυτρωτού Θεού, ο οποίος αναιρεί τα είδωλα, θραύει τα προσωπεία, κατακαίει την φενάκη και καταργεί την εν γένει ειδωλοποιημένη ζωή των ανθρώπων προσφέροντας την υπαρξιακών σωτηριολογικών διαστάσεων πρόταση αιωνίου ζωής για την τελείωση και θέωση του ανθρώπου.

Αυτό το θεανδρικό τέλειο πρόσωπο Ιησού Χριστού οφείλει η Εκκλησία να ενσαρκώνει και να ευαγγελίζεται αδιαλείπτως στους ανθρώπους κάθε εποχής επικαιροποιώντας το ζωογόνο και ζωοπάροχο μήνυμα της εν Χριστώ Ιησού σωστικής πίστεως και διδασκαλίας της, της δογματικής αλήθειας και της εν Αγίω Πνεύματι μεταμορφωτικής μυστηριακής ζωής της στον σύγχρονο κόσμο, τον οποίο καλείται η ποιμαίνουσα Εκκλησία να αναζητήσει και να συναντήσει, όπως έχει γραφεί, «*ακόμη και στο πεζοδρόμιο της ζωής*», και όχι να αναμένει δαφνοστεφανωμένη στον Θρόνο της την επιστροφή του «*απολωλότος*».

Η Θεόπνευστος φωνή της Πρωτοθρόνου και Πρωτευθύνου, φιλοστόργου και πολυμαρτυρικής καθηγιασμένης Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας τούτο ακριβώς το ευαγγελικό χαρμόσυνο και ελπιδοφόρο μήνυμα διακηρύττει ανά τους αιώνες επί πάση τη κτίσει στο ανθρώπινο γένος και ο αοίδιμος εμφιλόσοφος και εμπεινούστατος Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος Μελίτων έχοντας απόλυτη συναίσθηση της ευθύνης της ποιμαίνουσας Εκκλησίας έναντι του συγχρόνου ανθρώπου ως εικόνας του Θεού και με ανυπόκριτη αυτοκριτική διάθεση και δημόσια εξομολόγηση γράφει: «*Σεις ζητείτε σωτηρίαν και ασφάλειαν και άρτον επαρκή και ειρήνην. Και ημείς; Ημείς θεολογούμεν και συζητούμεν και εν ακαδημαϊκή μακαριότητι και αλύτρωτοι από τα δεσμά ενός αρτηριοσκληρωτικού πνευματικού παρελθόντος, ενός ανεδαφικού νεοφανατισμού, μιάς ασυγγνώστου νεομισαλλοδοξίας, έξω πάσης πραγματικότητας, μακράν πάσης επαφής προς τα ζέοντα προσωπικά προβλήματα σας, ανίδεοι των επερχομένων, συμβιβαζόμεθα με κάθε κατάσταση, συμμαχούμεν με κάθε είδους βίαν και πολλάκις την ευλογούμεν, και πορευόμεθα ως αν ήτο χθες.*

Αλλ' η χθες προ πολλού παρήλθεν. Ούτε καν την σήμεραν ζώμεν σήμεραν. Μας προέλαβεν η μεθαύριον. Είναι απέλπιδα τα κτυπήματα εις την θύραν της Εκκλησίας.

Τα ηκούσαμεν. Και αφυπνίσθημεν. Και ήλθομεν προς εσάς. Αν δεν ηρχόμεθα. Αν δεν ανηρχόμεθα, ως Εκκλησία, προς την πραγματικότητα του Θεού. Αν δεν κατηρχόμεθα προς την πραγματικότητα της εικόνας Του, του ανθρώπου, και του κόσμου Του αυτής της στιγμής, δεν θα ήμεθα Εκκλησία. Θα ήμεθα μία ένδοξος, ίσως θαυμαστή, ιστορική πραγματικότης, αλλά παρελθοντολογία και μόνον. Ενώ η Εκκλησία είναι ζωή, είναι η πάντοτε σήμεραν εν τη ατέρμονι εκτάσει της αιωνιότητος.

Και ημείς οι πνευματικοί οδηγοί σας, οι ιερείς και οι θεολόγοι, οι αίροντες τον σταυρόν και την ευθύνην της Εκκλησίας, αντί να τελειώσωμεν την γνώσιν ημών και να σοφίσωμεν την μωρίαν ημών εν τη Σοφία του Χριστού, εν τη μωρία ημών εμωράναμεν την ούσαν γνώσιν και την Σοφίαν του Χριστού, και κλεισμένοι εις τα κρησφύγετά μας, ωχυρομένοι εις τα οχυρά μας, περί τα λεξίδια ασχολούμενοι, άνευ πνεύματος και πνοής, εψεύσθημεν ενώπιόν σας και σας ηπατήσαμεν, και σας είπομεν, και εξακολουθούμεν να σας λέγωμεν, ότι το Πνεύμα το Άγιον εσταμάτησεν εις τον όγδοον αιώνα, ότι έκτοτε δεν δύναται να συνέλθη Οικουμενική Σύνοδος, ότι εστείρευσεν η Χάρις του Θεού, η τα ασθενή θεραπεύουσα και τα ελλείποντα αναπληρούσα, και ότι το ζωοποιούν και το αποφασίζον τελικώς είναι η ιδική μας αρετή, αυτό το ράκος της αποκαθημένης, και επειδή το στοιχείον τούτο δεν υπάρχει εντελές εις άλλους μεν σαρκικώς, εις άλλους δε πνευματικώς, ο Θεός και το Πνεύμα το Άγιον συνετατίσθησαν, λοιπόν, μετά των απεργών, και οι Πατέρες και το πνεύμα των Πατέρων εσταμάτησαν εσαεί εις τον όγδοον αιώνα. Ο νοσηρός και εωσφορικός ευσεβισμός και η αρετολογία μας, η επίκληρος, η

ανθρωπίνη, ήρθη υπέρ την δύναμιν του Χριστού και του εν αυτό αναπαυομένου Παναγίου Πνεύματος, του ποιούντος τους αλιείς θεολόγους και τελειούντος τους ιερείς.

Και λοιπόν, Εκκλησία δεν υπάρχει. Δεν το είπατε σεις. Το είπομεν ατυχώς ημείς, οι ιερείς και οι θεολόγοι. Και σεις απηλίσθητε.

Και προσεφύγατε εις την βίαν, την φονεύουσαν τυφλώς πάσαν αξίαν αδιακρίτως, διά να διαλυθήτε εν αυτή, και δι' αυτής να διαλύσητε τον κόσμον. Αλλ' ο κόσμος και εις έκαστος εξ ημών, ως μοναδικόν και ανεπανάληπτον πρόσωπον, είμεθα του Θεού. Και ο Θεός ζη. Και η Εκκλησία Του ζη. Και ο κόσμος και υμείς ζήσεσθε. Το Πνεύμα το Άγιον επανέρχεται εν πυρίναις γλώσσαις. Και καίει και καθαίρει. Και φωτίζει και οδηγεί. Η βία Του είναι υπέρ την σκοτεινήν βίαν του κόσμου τούτου.

Εις το σημείον τούτο ευρισκόμεθα, της διασταυρώσεως της τυφλής βίας του κόσμου και της φωτιστικής βίας του Αγίου Πνεύματος. Είμεθα εις το σημείον της εν Αγίω Πνεύματι Χριστιανικής ανακαινίσεως. Εκεί η Εκκλησία πορεύεται. Αυτή είναι η απόφασίς της».

Εγκαυχώμενοι για την Ορθόδοξη Εκκλησία οφείλουμε ως ποιμαίνουσα Εκκλησία και Θεολόγοι, να θέσουμε «τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων» και αναλογιζόμενοι την ευθύνη μας έναντι Θεού και ανθρώπων και δη των νέων ανθρώπων, οι οποίοι αναζητούν επίπλαστους, ουτοπικούς, φθοροποιούς και ενίοτε θανατηφόρους παραδείσους, να διερωτηθούμε, όπως άλλοτε ο πολύς και ένσοφος Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος Μελίτων: «*Πώς έχομεν την αξίωσιν να την κατανοήσωμεν ημείς αυτήν την νέαν γενεάν, που έρχεται, εάν δεν είμεθα Εκκλησία Χριστού συνεχώς ενανθρωπιζόμενη, συνεχώς μεταμορφουμένη και συνεχώς μεραμορφώνουσα;*»

Εάν καυχώμεθα ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι «η οδός, η αλήθεια και η ζωή», τότε οφείλουμε άπαντες να κατανοήσουμε όσα ευσυνόπτως και ευστόχως γράφει ο εμπεινούστατος Χαλκηδόνος Μελίτων: «*...Δεν υπάρχει σοβαρότερο πρόβλημα αυτή την ώρα διά την Εκκλησίαν. Δεν είναι δυνατόν η Εκκλησία, και μάλιστα η Ορθόδοξος, η δική μας Εκκλησία, να νοηθή ως άσχετη προς τη ζωή, προς τους καιρούς, προς την αγωνίαν αυτής της ώρας, προς τα φλέγοντα προβλήματα αυτής της στιγμής, απλώς ως πόλις επάνω όρους κειμένη και θεωρούσα τα περί αυτήν. Ως Εκκλησία είμεθα εμπελεγμένοι εις την πορείαν του γένους των ανθρώπων, εις την μεγάλην αυτήν περιπέτειαν που ονομάζεται ιστορία, άγουσα εις την τελείωσιν των εσχάτων*».